

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes
Fora 8 » trimestre
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

LA «LLIGA DE CATALUNYA» A SOS COMPATRICIS

Lo darrer atentat está á punt de consumarse.

Protestas, representacions, prechs, tot ha sigut inútil, y nostre dret, aquest dret que nudrit ab la sava de centenars de generacions dona pau y benestar á plá y montanya, prompte caurá engrunat per convertir-se en apéndix de la llegislació de Castella.

Inútil tot haurá sigut, y avuy ja alguns de nostres compatricis, abatuts y desesperansats, capitulan, oferintse á delmar ells mateixos, las institucions que l' integran. Han caygut en lo llas, y creyent que tot se perdrá si tot se vol, convenen en sacrificarne la major part ab tal de salvarne algunas.

¡Ilusos! Si aixis fos, per dur que sigui obtenir per gracia lo que de justicia nos pertoca, tots deuriam contribuirhi á aquesta penosa obra. Mes no es aixis, y la «Lliga de Catalunya» faltaria á sa missió si un altre cop, tal volta l' últim, no donava 'l crit d' alerta á fi de que, juntantse tots los elements vitals de nostra malaventurada terra, fassin un desesperat esfórs pera salvar de nostre passat gloriós l' únich que 'ns resta, aqueixas lleys y costums que, encara que detingudas en son progressiu mohiment y sens que hagin sigut rejoyenidas al impuls de las necessitats modernas, nos imprimeixen fesomia propia.

Demá será tart. Aqueixas lleys y costums que 'l poble s' ha donat á sí mateix no sols deixarán de formar un tó armónich, sino que las pocas que en apariencia se salvin s' enmustirán y acabarán per corsearse al esser empeltadas á un tronch per ahont no hi corri la sava vivificant de sa vigorosa naturalesa.

Demá será tart; y avans de que 'l dret nostre tingui fi en los projectats apéndices, lluny de rendirnos devém redoblar nostres travalls pera conservar pera nosaltres y poder transmetre á las generacions

esdevenidoras, las institucions que hem rebut de las generacions passadas: ¡Quí sab! Fets no molt llunyans ensenyan lo que pot la veu de un poble quan s' alsa en defensa d' una causa justa y noble.

Alsém-la, donchs, avuy ab enteresa, y, afrontant lo perill, si no podém dominarlo, fem al menos que consti que no renunciém sino que se 'ns pren la lligislació de la que ningú mes que nosaltres deuria poder disposarne.

Si, ben alt y sense entrar en discussions que la mala fé ha fet inútils, devém dir que volém nostre dret, perque fora del nostre ha d' esser tort tot altre que se 'ns imposi; que 'l volém no mort sino vivent y ab armonía ab los temps que corren, que no en va senten las societats lo pes dels sigles que passen, y que volém esser nosaltres y ningú més que nosaltres, perque sols nosaltres podém coneixer nostras necessitats, los que hi posin la má pera ferhi las reformas y modificacions que ellas reclaman.

Aixó que ho tenen tots los pobles per la forsa d' una soberanía que ni 's pren ni 's dona, perque 'ls hi es innata, aixó es lo que volen tots los fills d' aquesta terra, fins aquells que sentint la influencia d' una enervant opressió, no gossan proclamarho, y aixó es lo que avuy reivindica la "Lliga de Catalunya":

Barcelona, Abril 1890.

Lo president de la "Lliga de Catalunya", Angel Guimerá.

ADHESSIONS

Per la "Associació Catalanista d' Excursions Científicas": lo President, F. Ubach y Vinyeta.—Per la "Associació Catalanista de Reus": lo President, Bernard Torroja.—Per lo "Centre Catalá de Sabadell": lo President accidental, Pau Colomer.—Per la agrupació de catalanistas de Sant Esteve de Castellar, Vicens Arús.—Per lo "Centre Catalá de Sant Sadurní de Noya": lo President, Antoni Escayola.—Per lo "Centre Catalá de Sant Pol de Mar": lo President, Bonaventura Gombau.—Per lo "Centre Escolar Catalanista": lo President accidental, Martí Roger.—Per lo "Centre Catalanista Provencalench": lo President, Andreu Framis y Güell.—Per lo "Centre Catalá, Agrícola é Industrial de Vich y sa comarca": lo President, Francisco de P. Masferrer.—Per lo "Centre Catalá de Manlleu": lo President, Domingo Torrent y Garriga.—Per lo "Centre Catalanista de Olot": lo President, Joaquim Vayreda.—Per lo "Centre Catalá de Capellades": lo President, L. Ribot.—Per lo "Centre Catalá de Valls": lo President, Joseph Gatell.—Per la "Associació de Propietaris rurals del Vallés": lo President, Joseph Mas.—Per lo "Foment de la Agricultura de Badalona": lo President, Joseph Ventura y Gausachs.—Per la "Lliga Regional de Manresa": lo Vice-president, Olaguer Miró.

SECCIÓ POLÍTICA

Un periódich de Madrit s'ha dedicat aquestos días á insertar noticias de las miserias que passan los pobres mestres d'estudi en aquesta desgraciada nació espanyola.

No cal dir las vergonyas exposadas ab tota sensillés per aquella gent que al seguir la carrera de mestre d'estudi, creya trobar un medi pera no morir-se de fam.

D'entre tantas y á ulls cluchs, hem topat ab las tres següents que mostran ben á las claras lo desballestament de nostra desventurada Espanya.

—“Fa quatre anys que 'm deu l'Ajuntament de Villalba del Rey (Cuenca) 958'26 ptas. en tant que tots los anys costea funcions de toros. En aquesta població me deuen tres trimestres que no cobraré.

Isaac Villalta.—Sacedon.—“

—“Per evitarse aquest Ajuntament pagarme lo que tant honradament tinch guanyat, se 'm forma un expedient fals, y 's gestiona pera suprimir l'estudi á fi de que marxi del poble.

Som la befa y l'escarni d'aquests *caciques* valguts de la influencia dels diputats á qui venen sos vots á cambi d'aixó.

Antoni Monda.—Garganta.—“

—“Alguns governadors coneix que al queixárseli personalment de la continuada falta de pagos respon:—¡Are estich jo pera ocupar-me dels mestres d'estudi!—No sé si será passió de classe; pero crech que aixó mereix una destitució, aixís com un presiri 'ls alcaldes que saludan als mestres dihent: Ja tornan á correr vostres pagos per nostre compte; veurém si are 's vota per Fulano ó per Zutano.

Eloy Mundis.—(Salvatierra de los Barros).—“

¿Qué 'ls hi sembla á nostres volguts llegidors los retalls trets á la sort d'entre las queixas dels mestres d'estudi?

¡Y encara dirán que á Espanya no anem bé!

Un dels periódichs mes entussiasistas del submari Peral quan las probas interinas fetas ja fa alguns mesos, sembla que comensa á tocar retirada.

Vegis sino lo que diu are parlant del programa de las probas oficials de dita embarcació submarina.

«Si aquest programa arriba á realisarse (¿ja tenim duptes?) y 'l Peral surt airós de sa empresa, no tindréu que envejar á nostres vehins las conquistas que, segons sos periódichs, han obtingut ab lo *Goblet*.»

De lo qual se desprén ben clarament que, fins en lo cas de que 'l Peral demostris sas notables qualitats tan bescantadas; 'ns posarém tan sols al nivell de la Fransa.

¿Y per aixó no mes, s'ha fet tan bombo y 's ha parlat ab tanta *sanç façon* de que Espanya fora la reyna dels mars, y del enfonsament de las esquadras extrangeras, etc., etc.?

Aquestos periódichs serán sempre 'ls mateixos.

¡En lloch d'atribuhirse la representació fidel de la opinió del pays, que be estarian atribuhintse la sola representació y verdadera de la lleugeresa andalusa!

Lo partit conservador en general y particularment sos representants en la premsa están que treuen foch per los caixals.

No n'hi ha pera menos.

Aixó de veurer que tots los demás partits y periódichs están en contra de que torni á pujar al poder lo partit capitanejat per 'n Cánovas, los posa á un estat tal de furor que fa pena llegir lo que diuen.

Un dels periódichs conservadors no poguent aguantarse mes exclama:

«¡Nostre desinterés es gran! Que la monarquia's vegi 'n perill y correrém á salvarla.»

¡Home, donchs no faltava mes. Si aixís no ho fessin perque 's titularian monárquichs!

Pero no 'ls hi sembla á nostres llegidors, que fora millor y mes patriótic pera lo partit d'en Cánovas, no desitjar cap perill pera la monarquia, que tant diuen qu' estiman, encare que no poguessin fer lo fatxenda corrent á salvarla?

Es ben original lo que passa á Espanya ab los partits polítichs.

Quant son al poder, creuhen y lo que 's pitjor ho diuen ab plena veu, que gracias á ells la prosperitat s' ensenyoreix altre vegada d' Espanya, que la pública tranquil·litat que 's disfruta no te precedents en la historia, que la producció nacional 's veu mes protegida en sos interessos y en fi que aquesta nació está en vías de deixar enrera á la mes ben regida de Europa y América.

Son á la oposició y allavoras tot es negre, la miseria invadeix la nació tota, los perills y la intranquil·litat es l' estat normal en que 'l pays se troba y en fi que poch se 'n falta sino 'ns comparan ab lo poble mes salvatge de l' África.

Y no es aixó tot encare, sino que no veuen mes camí pera la salvació de la Patria, que sa tornada al poder y enlluhernarnos altre vegada ab la prosperitat, etc., etc. de la nació espanyola.

¡Quanta petitesa de cor y quanta vanitat la dels partits espanyols que pretenen fer creurer que fora ells de la governació del Estat, totas las fonts de riquesa y benestar han d' anar per terra!

¡Cem si 'l govern hagués de repartirse tranquil·lament entre uns y altres, ab un espay de temps determinat, y á fi de que tothom pogués *procurar pera 'l major bé de la Patria!*

¡Quant cinisme!

Queixantse de la poca gent que compareix als salóns del Congrés, lo dia que 's lidian toros en Madrit, diu un periódich que no sembla sino que 'ls polítichs se conjuran, los dias de corrida, pera deixar al Congrés sens noticias, ni impressións de interés.

Ab lo qual contesta un periódich madrileny de pura rassa:

«De todas las conjuras, aquesta es la menos dolenta.

Perque mentres está la política en la plassa de toros no está en lo Congrés.

Y aixó guanya 'l país.»

La vritat es que no li falta rahó al colega.

Ya que 'ls polítichs madrilenys no serveixen mes que pera perjudicar los ver·daders interessos del país, que s' entretinguin ab los toros y 'ns deixin viure en pau y gracia de Deu.

Al fi y al cap la política madrilenya y 'ls toros son las plagas mes terribles que pesan sobre 'l bon nom d' Espanya.

Millor donchs, que s' ajuntin y 's tanquin dintre la Plassa.

Aixís la gent de bé podrà estar completament tranquila sense temer cap dis·barat dels que tant sovint nos amenassa la política centralista.

LA «LLIGA DE CATALUNYA» A D. JOAN FASTENRATH

Lo diumenge 18 del passat mes á la tarde celebrá aquella patrió·tica Associació de Barcelona, la anunciada sessió dedicada al distingit

escriptor alemany traductor d' un gran número de poesias catalanas, que com saben nostres lectors publicá fá poch temps aplegadas en un llibre baix lo títol de «Moderns trobadors catalans.»

La festa va celebrarse en lo Saló de Congressos del Palau de Ciencias, que 's vegé pleníssim á no poguer mes, d' una escullida concurrencia entre la que 's hi pogueren coneixer á mes de molt significadas personalitats de Barcelona, á molts individus de la colonia Alemana residenta en la mateixa ciutat. Eran dos cuarts de quatre quan comensá la sessió ocupant la presidencia lo senyor Fastenrath y assentantse á sa dreta los senyors Guimerá, Oller, Sala y Cabot y á la esquerra los senyors Rubió y Ors, Riera y Bertran, Hita y Valls y Pallerola.

La esposa del primer donya Lluisa Goldmann de Fastenrath, Reyna que fou enguany dels Jochs Florals, ocupava un lloch de distinció en la galería d' aquell local.

D. Angel Guimerá que obrí la festa, ho feu donant lectura á un discurs que no cal dir fou aplaudit ab entussiasme. Desentrotllá ab ell la comparació de la confederació germánica ab l' antiga aragonesa; senyalá ab enginy tots aquells punts que las fan casi bé igualas y anotant acertadament lo que las diferencia, afirmá que la primera no conseguiría may mes grant forsa que la que te avuy, unificant los imperis de que 's compon Alemania; aixís sigué un dia la sort pera Catalunya que 's vegé complertament autònoma en totas las manifestacions, essent aquella l' época de son verdader poderío.

Posá despres de relleu las ventatjas que 'l conréu de la llengua patria reporta al pahis que treballa com lo nostre pera lograr sas reivindicacions, y en nom de aquest, en nom de Catalunya saludá al senyor Fastenrath y á sa senyora, ab lo qual terminá son inspiradíssim discurs.

Acte segit lo senyor Cabot y Robira doná á coneixer traduhit al catalá lo prólech de la obra *Trovadors catalans*, escrita fa poch pel senyor Fastenrath en llengua alemana. Además doná noticia de las dificultats vensudas per dit senyor, ja que la traducció alemanya observa la mateixa forma métrica que 'ls originals catalans, conservant hi també ab tota fidelitat sos conceptes y esperit.

Don Francesch Matheu llegí, traduhida en magnífichs versos catalans, la poesia ab que 'l senyor Fastenrath dedicá sa obra á sa avuy difunta germana, célebre poetisa d' aquellas terras.

Don Joseph Blanch llegí una bella poesia dedicada per donya Dolors Moncerdá á donya Lluisa Goldmann de Fastenrath; don Víctor Brossa y Sangerman sa poesia *La primera setmanada*; don Joaquím Riera y Bertran la intitulada *Cap d' any*, dedicada al literat alemany

per qui 's donava la festa; don Narcís Oller un magnífich capítul d' una de sas novel·las; don Anton Rubió y Lluch, una bella traducció de la poesia *Als poetes*, de Víctor Hugo; don Pere Sala un *Himne*, original de don Joseph Valls y Vicens; don Joseph Pin y Soler, una ressenya d' una excursió pel Rhin alemany; lo senyor Salvat la poesia humorística *Puput*, de don Joan Pons y Massaven; y don Joaquím Cabot y Rovira, duas composicions curtíssimas, mes d' or fi: *A ma ben-volguda mare en lo dia del seu sant*, de don Ramon Picó y Campamar y *La estàtua del Rey don Jaume*, de mossen Jascinto Verdager.

A continuació don Joseph Blanch, llegí 'l cuadro de costums *Lo carboner del barri* original de don Emili Vilanova, don Bonaventura Bassegoda la poesia *La primera amonestació* de don Jascinto Torres y Reyetó, distinguida ab lo primer accésit á la Flor natural en los Jochs Florals d' enguany, y don Joseph Blanch la magnífica poesia de don Joseph Franquesa y Gomis *Recorts de la Exposició*, que alcansá lo primer accésit al premi de nostre Ajuntament en l' èsmentat certámen.

En aquest moment, s' aixecá lo senyor Fastenrath, comensant per manifestar lo entussiasme que sentía per aquella concurrencia, que tant be ab sos aplausos feya gala del seu esperit patriotich, catalá, al escoltar los bells conceptes de sos poetes y escriptors.

Doná conmogut las gracias á don Francesch Matheu per lo delicat recort fet en aquell acte de la seua germana, la poetisa que reposa ja lo somni etern. Saludá á la Ciutat de Barcelona mostrantse admirador del seu progrés, lo quin pogué conèixer per sa Exposició Universal, altres Jochs Florals de la Industria, com ho son las que 'n lo Saló de Llotja se celebren, del amor, de la fé y de la bellesa. Dedicá á aquestos, frases de elogi ab l' insistencia del verdader entusiasta y probá l' amor que sentía per nostre literatura y per nostres literats, acabant son parlament que havia comensat en castellá, en nostre llengua, confonentse sos crits de ¡Visca Catalunya y sos trovadors!, ab l' esclat dels aixordadors aplaudiments que ressonaren en la sala.

Finalment nostre estimat amich don Joaquim Valls y Pallerola, doná fi á la brillantíssima festa, ab un arrodonit discurs de gracias, qual nota dominant fou la manifestació patriótica de sos sentiments. Fou també aplaudit com se mereixia, aixis com tots los treballs que 's llegiren ho havian sigut, los quals verament feren d' aquella festa, junt ab l' esperit que regnava entre la concurrencia, un dels actes més complerts y que més honra á aquella Associació, que no deixant perdre ocasions oportuníssimas, se complau en fer gala de saber cumplir, aixis política com literariament, lo seu programa.

MANIFESTACIÓ REGIONALISTA

DEL CENTRO GALLEGO DE LA HABANA Y CARTA DEL SENYOR MURGUÍA

Aquesta important Societat ha dirigit al senyor Murguía lo següent significatiu telégrama: «Centro Gallego. Cinch mil socis Junta general acordan unanimitat saludar al ilustre historiador y reiterar adhesió á sas doctrinas.» A qual telégrama ha contestat lo senyor Murguía ab la següent carta:

«Senyor President:

He rebut lo telégrama que en nom de «Lo Centro Gallego de la Habana» s'ha servit dirigirme, y en lo qual, la casi totalitat dels senyors que constituheixen tan ilustre Societat, se dignan manifestar sa conformitat y oferir per aclamació, lo més valió apoyo á las doctrinas per mí sustentadas en favor de Galicia, y de sas aspiracions á recobrar sa importancia de provincia d'un ordre superior al que gosa en los actuals moments. En prou feynas fá un any que se 'ns deya que 'ls regionalistas nos moviam en la sombra, que no coneixiam la realitat ni 'l temps en que vivim, que estavam apartats de la opinió de nostres conciutadans, en una paraula, que eram sols y que ningú volia venir á nostre costat. A tan presumptuosas afirmacions, responen de la manera més categórica imposantli lo degut correctiu, ja la *Carta* en que gran part de la colonia gallega en Cuba, se declará afecta á las doctrinas regionalistas, ja 'l telégrama rebut: telégrama que constituheix, vülguintha ó no nostres adversaris, l'acte polítich més expontani y trascendental portat á cap per los fills d'aquest antich regne durant los últims trenta anys. Lliure de tota suspita, lliure de tota connivencia ab las gurmaderias políticas—crit sortit de lo més intim de las entranyas de la patria gallega—lo telégrama á que contesto, es sense taca, y es aixís mateix, la pura expressió dels desitjos de quantas ánimas amants de Galicia, viuhén ausents d'ella y viuhén en l'exaltat amor que 'ns inspiran las antigas paraulas de despreci tot just esborradas en los llabis que encara ahir nos inferian l'últim agravi, y tot just olvidadas en nostre ferit cor.

Acostumats com nos tenén á que tota acció pública se realisi en Madrid ó rebí allí sa sanció, sorprendrá sens dubte als senyors socis del Centro, veure que 'ls que aprecian diariament las més insignificants pulsacions de la opinió y las registran en las columnas de sos diaris, no han cregut oportú pendre nota d'un acte portat á cap per cinch mil súbdits del Estat espanyol, agens á las cábalas de partit y sols atents á salvar l'honor del país nadiu. Mes no s'extranyin d'aixó, ni creguin que 's minva 'l valor real de sa acció per voluntari silenci que la premsa de la cort s'imposa en aquets assumptos, puig fa temps que ve, de tan infantil manera, negant al moviment regionalista la importancia que té. Per fortuna 'l silenci no mata. A despit de tot género de calculadas indiferencias, lo moviment regionalista, allunyat de las punyentas discussions dels partits tant com de sos interessos, viu y floreix, se propaga y extent y prompte portará fins á certs esperits, més estrets de lo que presumen, aquella especial sabiesa que sols tenen pera ells los fets, y que segons se veu, los hi es tan necessaria.

Perque si pera cantar lo regionalisme, esperan á que 's presenti vic-

toriós y com un nou factor en lo camp de la política militant, en aquest cas obrin los ulls ja, y vegin com en aquets mateixos moments, homes de més alt criteri y que encara ahir nos eran adversos, al crear un nou partit, qual programa diuhen sia ó no veritat que aixó no es del cas—condensa totas las aspiracions modernas lo mateix en la forma que en lo fondo—se donan pressa á pendre del credo regionalista sos principis més essencials, buscant en ells un sosteniment més á las doctrinas que professan respecte á la organisació y govern del Estat.

Ab tot, admira, senyor President, veure que en un temps en que la opinió pública te la forsa que á cada pas y en profit propi li concedeixen los egoismes polítichs—los sentiments exponents de tot un poble y de tota una generació, los desitjos expressats per *un nou ordre*, com després de tot pot molt be considerarse al «Centro Gallego», sia cosa d' oblidar y passar per alt. ¡Donchs qué! gres es ni res significa devant l' Estat, la opinió de la Societat més important, més numerosa, més rica, més floreixent de quantas brotaren en la América espanyola al amor sentit per la petita patria? ¡Donchs qué! ¿cinch mil fills de Galicia, prenent al altre costat dels mars un acort que 's refereix als desitjos que l' animan per la rehabilitació de son pais natal, feren una cosa que á ningú ni res interessa? ¡Ah! no per cert; interessa y molt y deuria tenir quan menos la especial ressonancia que 'ls egoismes de partit donan á cada pas á las més insignificants de sas accions. No 's repeteixen tots los dias actes públichs de tan excepcional transcendencia com lo portat á cap per lo «Centro Gallego», ni menos deixa de contenir pera 'l cas la severa gravetat que enclouben sempre que 's formulan y defineixen, las llegendas aspiracions d' un poble: gravetat que en vá se vol fer veure que no existeix, passant com si diguessim, al costat del perill sense mirarlo.

Perque, la veritat es, que quan se 'ns digué sols, fou perque entre nosaltres, la opinió pública acostumada al silenci provincial, no havia parlat ab la necessaria energia pera que se la comptés com una resistencia més, y quan s' intentá ferirnos ab las fibladas de la ironia fou perque se 'ns cregué sols. Vegin ara com no es aixís. Vegin quàn prompte s' ha poblat la soletat de que 'ns acusavan, y compreguin de quin módo tan injuriós pensavan de nosaltres, quan creyan que sols uns quants estimavam la vella provincia y 'ns haviam enmaridat ab las blanques esperansas de sa regeneració. ¡Ah! molt morts pensavan tenirnos si 's creyan que ja 'ns haviam rendit y entregat y que arrastravam gustosos las cadenas d' una extranya hegemonia!

Que s' equivocaban ben clar ho diu la adhesió d' aqueix Centro, adhesió digna, espontánea, valiosa, sortida de lo íntim y en un tot afirmativa de las doctrinas que tant temps fa professo. Be diu que en ellas se condensan y fan carn los desitjos de tota Galicia, y que 'ls gallegos d' allá com los d' aquí, volen, ja que no l' *home-rule* (enérgica frase en que resumí Irlanda 'ls seus afans nacionals) al menos que se 'ns retorni sisquera aquella llibertat provincial fins ahir possehida, deixantnos governarnos y entendre nosaltres en nostras cosas: *no fora ni contra l' Estat*; entengués aixó bé, si no *al seu costat y formant part integrant d' ell*: que no en vá la bandera de Galicia onejá sota 'l cel de Lepanto, y soldats gallegos, fent en 1813 los últims disparos contra 'ls francesos, obtingueren en las alturas de Sant Marcial aquella memorable victoria, que posá 'l se-

llo á las guanyadas per tots los espanyols en la gloriosa guerra de la independència!

No es aquest lo moment oportú de recordar, siquera sia de passada, quinas son las aspiracions dels regionalistas gallegos. Doctrinas ben conegudas de quants las professém, no necessitan que vos las espliqui, ni vos las confirmi de nou. Basta ab obrir nostra historia y aprofitar las sevas lliçons. Ellas nos diuen lo que devém voler y lo que devém esperar. Ellas justifican y lligitiman nostres esforços. Galicia es una nació que en altres temps fou un Estat y que després gosá per llarch temps d'una autonomia, restringida es cert, pero que li permeté conservar nostra vida nacional, morta en lo present sigle á mans d'una absurda y abominable centralisació. Per llarch temps la *Junta del Regne* entengué en lo que importaba al bé comú d'aquestas provincias, substituhint en unió de la *Audiencia* un govern propi, que encara que subjecte á la voluntat y sanció del soberá, prolongá durant més de dos sigles la anterior existencia autónoma de la regió gallega, y fins després seguí donantli una certa sombra de autoritat que semblava perpetuarla en las sevas mans. ¿Cóm s'estranyan, donchs, de que volguém reivindicar nostra anterior vida nacional quan la centralisació nos tracta ab un desenfado de tal especie que supera en los resultats á la tiranía de Tiberi y de Caligula, porque aquéstas, contentantse ab lo imposat, deixavan á las provincias subjugadas en posesió de las sevas llibertats locals?

Donchs bé, ¿tal vegada 'ls regionalistas gallegos demaném altra cosa que lo que ja hem tingut sense que per aixó sofrís lo més mínim la integritat del Estat? ¿Tal vegada se 'ns jutja ja reos de infidencia desde 'l moment en que aspirém á que no s'exerceixi sobre 'l país la insoportable tutela que ve sufrint baix pretext del bé general y del millor govern de la cosa pública? Nó, en veritat. No cometém delictes porque volguém animar aquest cadavre insepultat que s'anomena provincia y en lo qual s'agafa á diari la extranya iniciativa. Volém viurer nostra antiga vida y conservar las vellas institucions, porque son nostra carn y nostra sanch, porque si hi ha alguna cosa en ellas que no s'acomodi á las exigencias del moment, alguna cosa que necessitem posar en consonancia ab las aspiracions modernas, de nostra ánima gallega y del esperit que anima nostra sagrada tradició, volém treurer tot lo que hagi d'enmotillar las cosas del passat als actuals temps y á las sevas ineludibles necessitats. Volém conservar lo que 'ns es propi y 'ns imprimeix carácter y senyala com á poble diferent. Volém continuar nostra historia provincial, interrompuda fa setanta anys. Volém tancar ab nostras propias mans las llagas que se 'ns menjan, porque millor que ningú coneixém lo remey que 'ls hi convé. Volém, en fi, que no sian los altres los que resolguin indiferents ab son vot, cuestiones vitals pera nosaltres pero que ells desconeixen y sovint consideran baix lo punt de vista de las sevas preocupacions de escola, y á vegadas—que es lo que no té disculpa—del seu desdeny innat per tot lo que no es seu.

Y si tant volém ¿cóm extranyarse de que quan la colonia gallega en Cuba, ve ab son incondicional adhesió á donar més forsa y fins podria dirse una doble respectabilitat á tan nobles aspiracions, sia considerat lo Centre—que deu sa rahó de ser y sa gran prosperitat al esperit provincial—com un dels orgas tal vegada més importants del regionalisme en

Galicia? A tantas llengües del país y tan agé com se manté á las miserias de partit que 'ns dominan, apareix la seva, com la expressió més pura y desinteressada de las esperansas y afanys generals d'aquest antich regne. Per aixó mateix y per lo prestigi que dona á las doctrinas aceptadas, per lo valor moral de que las investeix tant com per la voluntat que expressa, ni es possible negar que la declaració unánime de la Societat que V. S. tan dignament presideix te als ulls de tots nosaltres inusitada importancia, ni menos permet posar en dupte que 'ls principis á que rendim adoració, son los que professa la majoria dels fills del país gallego.

Pera mi aixó es lo essencial y que 'ls adversaris regoneixin que tan declarada mancomunitat d'ideas en lo que 's refereix á nostras aspiracions regionals, los dona aquella necessaria legitimitat que ha de fer lló-gich lo triomf dels que volém la reivindicació de nostra antiga vida nacional. Gracias, donchs, senyor President, pel noble saludo y clara afirmació dels ideals á que 's refereix lo telégrama remés per aqueix respectable Centro. Pot dirse que en lo solemne moment en que, com una bona nova, se trasmeté á Galicia, lo regionalisme gallego feu sa aparició oficial en lo camp de la política militant. Desde avuy haurá ja de contárseli com un factor més, allí ahont van en busca del triomf totas las aspiracions llegendimas dels pobles.

Al afirmarho aixís, ni 'm cegan los raigs d'aquestas novas auroras, ni 'm deixo arrastrar de cap género d'optimismes. Sento si, senyor President, aquella satisfacció santa y amable que 'm permet creure que 'ls temps s'aproximan, y m'orgulleixo de que á tan complerta consagració dels principis que sustentém, vagi unit mon nom. Aqueix Centro, may cansat de prodigar-me sos favors, no ha duptat en aumentarlos ab lo més gran y més gloriós que podia concedirme. Ara puch assegurar que quedo unit pera sempre en ánima, en vida y en memoria al «Centro Gallego de la Habana», sens que vegi com podré alguna vegada satisfer lo gran deute de gratitut que pera ab ell tinch.

Serveixis V. S. ferse intérprete d'aquets mos sentiments devant la ilustre Societat que presideix, y no dupti en assegurarli, que preparada ja la terra, las llevors que en ella aném tirant tots, han de germinar y florir y sos fruyts ser benehits desde lo alt.

Deu guardi á V. S. molts anys. Santiago, Mars de 1890.

M. MURGUÍA.

Senyor President del Centro Gallego de la Habana.

SOCIETAT DE AYMADORS DE LAS LLETRAS PATRIAS

CERTÁMEN LITERARI

Aquesta Societat comprenent lo molt profitosas que son pera la acultura dels pobles las honrosas lluytas de las *Uletras*, ha acordat la celebració de un *Certámen literari* 'l dia 16 d'Agost del present any, según de la Festa Major d'aquesta vila, á qual objecte convida als poetas y prosistas, oferint los premis que 's dirán y atenintse á las bases que 's fixan en lo següent

CARTELL:

I. Premi anomenat d' *honor y cortesia*, ofrena de la Societat, consistent en una FLOR NATURAL; se adjudicará á la millor poesia sobre assumpto que 's deixa

l bon gust y franch arbitre del autor. Seguint la bella costum d' antich establerta, qui obtinga aquest premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual proclamada *Reyna de la festa*, entregará desde son seti presidencial tots los altres premis als que 'n resulten guanyadors.

II. Premi del Magnífich Ajuntament d' aquesta vila. UN OBJECTE D' ART á la millor poesia catalana ó castellana que cante «Un fet históric de la Bisbal».

III. Premi del Rvnt. D. Joan Puig, Rector d' aquesta vila. UN OBJECTE ARTÍSTICH adjudicable á la millor y mes inspirada poesia «A la Verge Santíssima».

IV. Premi del Excm. Sr. D. Albert Camps, Diputat á Corts per aquest Districte, consistent en la obra HISTORIA DE LAS CREUHADAS, *edició de gran lux de la casa Montaner y Simón*, que s' adjudicará á la millor «Biografía del distingit publicista guixolench D. Ferrant Patxot, y crítica de sas obras.»

V. Premi de D. Miguel Avellí, Diputat Provincial per aquesta circumscripció. UN OBJECTE D' ART al millor treball, en prosa y en llengua catalana ó castellana, que desenrotlli lo següent tema: «Medis pera millorar l' industria tapera».

VI. Premi del Excm. Sr. D. Joseph Gallart: CINCH CENTAS PESSETAS EN METÁLICH, al treball en prosa en que millor s' estudie lo següent tema: «La Bisbal, son passat, son present y 'l seu pervindre.»

VII. Premi del Excm. Sr. Marqués de Robert. UNA COPA ARTÍSTICA DE BRONZO; á la millor composició en vers que canti «Un fet gloriós d' un personatge célebre de Catalunya.»

VIII. Premi de D. Joaquín Prats y Roquer. UN JERRO ARTÍSTICH DE BRONZO ÉPOCA LLUÍS XV, adjudicable á la millor poesia que ab més valenta entonació épica cante 'l «Gloriós episodi que originá lo títol del primer comte de La Bisbal.»

IX. Premi de D. Joseph Simó y Radó. UN OBJECTE D' ART, que s' adjudicará á la millor composició, en prosa ó en vers, que desenrotlli eix tema: «Judici crítich del Tranvía del Baix Ampurdá.»

X. Premi ofert per la Societat organitzadora del certámen. UN PENSAMENT D' ARGENT DAURAT, á la millor poesia que 'n pocas estrofas cante: «Lo mercat de La Bisbal.»

XI. Premi de don J. de C. UN OBJECTE ARTÍSTICH, á la millor «poesia humorística de tema lliure catalana ó castellana.»

B A S E S :

1.ª Formarán lo Jurat calificador: D. Joaquín Botet y Sisó, *President*.—Don Francisco de P. Franquesa, *Vice-President*.—D. Pau Civil, y D. Pere de Papol, *Vocals*.—Ramón Masifern, *Secretari*.

2.ª Lo Jurat concedirá los accésits y mencions honoríficas que cregi convenient.

3.ª Totas las composicions deurán ésser rigorosament inéditas.

4.ª Tots los temas en los quals no 's designi la llengua ab que tenen de ser escrits, se comprén que han de serho en catalá literari.

5.ª Sols se entregarán los premis als autors dels treballs llorejats, ó á las personas qu' élls delegin, mentres assistescan uns ó altres, personalment, al acte de la Festa.

6.ª La Junta organitzadora se reserva per un any, á comptar del día de la festa, la propietat de las obras premiadas.

7.ª Los plechs que contingan lo nom dels autors no premiats, se cremarán en lo mateix acte de la festa.

8.ª Tots los treballs se remeterán el secretari del Jurat (*Archs de la Carretera, número 20*) avans de las dos de la tarde del primer d' Agost vinent, acompanyats d' un plech clós que continga lo nom del autor y duga en lo sobrescrit lo titol y lema de la composició.

Fou escrit y firmat lo present cartell en la vila de La Bisbal als 23 de Maig de l' any 1890: PERE TERRADAS, *President*.—ISIDRO CARULL, *Vice-President*.—JOAQUÍM MARQUÉS, *Tresorer*.—JOSEPH CASAGRAN, *Comptador*.—JOAQUÍM OLIVA, JOSEPH MARTÍ y JOSEPH MAYMÍ, *Vocals*.—ANTÓN NICOLAU, *Secretari*.

Á LA EXCMA. SRA. LA DISTINGIDA ESCRIPTORA ALEMANA

DONYA LLUISA DE FANSTENRATH

REYNA DELS JOCHS FLORALS DEL PRESENT ANY

Hermosa ha estat enguany la gaya festa
hont bat de Catalunya l' ardent cor,
dixosa ha estat mirant sas flors nudridas
ab lo doll sant del fraternal amor.

Veient devall l' escut de nostras *Barras*,
la violeta flayrant dels valls d' Hungría,
sentinhi bategar entussiasmada
la patria de la insigne Rosalía (1).

Empori de la gracia y la bellesa,
dels nostres Trobadors reyna heu estat,
fent més que engalanar la nostra festa,
fent més que enjoyollarla ab nou esclat.

En ella haven sigut deesa simbólica,
del foch sagrat del patri agraphiment,
del deute contragut, ab qui á Alemania
ha alsat á nostra llengua un monument.

Filla agraciada de la terra ardida,
que sufri, que lluytá y que ha triunfat,
á mostrar heu vingut com se recobran
los Drets que la injusticia ha arrebatat!...

.
.
.
.

Quan al tornar á vostra hermosa Hungría,
dins sos temples vejeu ab sacra unció,
celebrar lo joyós aniversari
de sa ja conquistada redempció;

Al dar mercés á Deu, bella senyora,
pels Furs que justicier li ha fet tornar,
¡pregauli, perque nostra Catalunya
també un jorn son Tedeum puga cantar!

DOLORS MONCERCÁ DE MACIÀ.

13 Maig de 1890.

NOVAS

Lo Pendó principal pera la professó de Corpus ha sigut confiat á nostre distingit amich lo conegut comerciant don Joseph Voltá y Casablancas.

Donadas los moltas simpatías ab que conta lo senyor Voltá en aquesta ciutat es de esperar que l' acompanyará en dit solemne acté un rünerós y escullit séquit.

Nostre particular amich don Ricart Molins, ha tingut la inmensa desgracia de veurer morir á son tendre fill Ricart Molins y Oliver. A ell com á tota sa apreciable familia los hi enviém nostre mes sentit pesam.

Per excés de original no poguerem donar á coneixer oportunament á nostres llegidors

(1) Se fa referencia á haverse llegit en la festa dels Jochs Florals, l' entussiaista discurs de gracias del notable escriptor gallego don Manuel Murguía.

la ressenya de la festa literaria que celebrá la important Associació *Lliga de Catalunya* de Barcelona, en obsequi al il·lustre literat alemany don J. Fastenrath y que publiquem avuy en altre lloch d'aquest número.

La companyia de sarsuela que inaugurarà avuy sas tascas en lo Teatro dels "Camps de Recreo" posará en escena per la tarde, *El Barberillo de Lavapiés* y per la nit *Los Comediantes de Antaño*.

Ha mort á Barcelona aquesta última setmana lo nen Eduart Aldavert, fill de nostre distingit amich y company don Pere Aldavert, redactor de nostre estimadíssim colega *La Renaixensa*; á qui acompanyém al igual que á sa distingida familia, en lo sentiment que experimentan per tan sensible pérdua.

Fa pochos días que en la vila de Canet de Mar, nostre apreciablessim amich y ferm catalanista don Marián Serra y Font, contragué matrimoni ab la simpática senyoreta donya Concepció de Barrechegure y Serra.

Felicitem á la jove parella y fem vots pera que Deu los concedeixi llarchs anys de ventura y felicitat.

Nostre amich don Joan Saret y Vila ha obert son establiment de Camiseria en lo carrer del Jardí número 15.

Per las targetas anuncis que circulan, redactadas en nostre propia llengua, havém pogut enterarnos que en dit establiment á mes de tot lo perteneixent al ram de *camiseria* trobará 'l públich un gran sortit de *corbatas, parayguas, bastons, perfumeria, géneros de punt* y altres articles de necessitat y gran consum.

Ho recomaném als nostres llegidors.

Avuy á las 3 de la tarde se reunirá la secció 2.ª d'Arts y Oficis del *Atenco Sabadellés* pera procedir á la elecció de las personas que han de desempenyar cárrechs en lo próxim exercici.

Per excés d'original no podém donar compte avuy de la inauguració del *Centre Catalá* de Valls que tingué lloch lo passat diumenge.

Ho farém en lo próxim número, adelantant solsament que fou una festa digna de sos organisadors y que no hi ha dupte que haurá fet molt be á la nostra causa, en aquella encontrada.

Han comensat á informar las corporacions catalanas devant la Comissió Aranzelaria que deu entendre en la modificació dels Tractats de Comers.

Han informat ja 'ls delegats del *Foment del Treball Nacional* y próximament deuen informar los de la Diputació Provincial, que ho son lo diputat per aquest districte senyor don J. Grieria y Dolcet y 'l jefe de la Secció d'Hisenda don Joaquín Riera y Bertrán.

En la *Lliga de Catalunya* hi está exposat un magnífich mostruari de las manufacturas de mes consum en Smyrna, facilitadas pel digne consul d'Espanya en dita plassa don Sebastiá de Mobellan, Compte de Casa Fiel.

En las elecciones de la Sección 1.ª de Ciencias y Letras del *Ateneo Sabadellés*, hi resultaren nomenats pera desempenyar càrrecs en lo pròxim exercici 'ls senyors següents:

President, don Joseph Macià; Vis-president, don Anton Durán; Tresorer, don Joseph Got y Anguera; Contador, don Rodrigo Moran; Secretari, don Fermi Ribera; Vocal de la Directiva, don Vicents Sampere.

Terminat lo temps reglamentari cesan en sos càrrecs lo 30 de Juny pròxim, los senyors don Joan Masagué, don Lluís Carreras y Puig, don Anton Teixidó, don Miquel Artigas y don Pere Roca que desempenyaren respectivament los de president, vis-president, tresorer, contador y vocal suplent.

Don Francesch Xavier Calderó ha publicat ab lo títol de *Les joguines de casa* una collecció de treballs en vers y en prosa que constitueixen un llibre recomanable baix tots conceptes.

Se parla d'enllassar la malla telefònica de Manresa ab la d'aquesta ciutat y Barcelona. Fora una millora importantíssima.

La Journal des Economistes parla ab elogi del llibre que sobre 'l *Banch d'Espanya* ha publicat l'actual administrador del *Banch de Sabadell*, nostre estimat compatrici don Eudalt Viver.

Se troba á Barcelona de retorn d'una de sas llargas y profitosas excursions, lo distingit escriptor catalá don Eduart Toda.

Li doném la benvinguda.

La Junta del Col·legi d'Advocats de Barcelona ha quedat reelegida en la forma següent:

Degá, Excm. senyor don Manel Durán y Bas.—Diputats, don Joseph Feixó y Pijoan; don Leonci Sanmartí y Busquets; don Francisco de Paula Vergés y Mas; don Antoni Joseph Torroella y Maurí; don Joseph M.ª Vallés y Ribot; don Joseph Pella y Forgas.—Tresorer, don Joan Maluquer Viladot.—Secretari-contador, don Joseph Vilaseca y Magarre.

Es casi unánimament partidaria del *Dret Catalá*.

Quin contrast ab la del Col·legi de Notaris.

Llegim en *El Tarrasense*:

"Sabém que la Cambra de Comers está gestionant la concessió per part de la Companyia de Ferrocarrils del Nort d'Espanya de una nova estació en lloch de la que avuy te en aquesta ciutat y que no omple las necessitats del servey, ni correspon á la importancia de la població y als rendiments que en los pasatjers y mercaderías produheix á la Societat."

Lo diumenge passat lo *Centre Escolar Catalanista* celebrá un escullit concert musical en lo Palau de Ciencias del Park de Barcelona, en lo qual lo jove y distingit pianista don Joan Gay, deixeble del mestre Vidiella hi lluhí los excepcionals dots d'executant y d'artista que l'avaloran.

Ha sortit á llum lo número 236 de *La Il·lustració Catalana* corresponent al día 15 del mes de Maig. Conté un escullit *Sumari*.

Desde Barcelona han anat á fer una curiosa excursió per Valencia y Mallorca lo celebrat escriptor alemany don J. Fastenrath y sa bella esposa.

A Valencia hi han sigut festejadíssims per gran número de literats regionalistas que 'ls obsequiaren en un espléndit banquet en una preciosa terre dels encontorns de la ciutat.

Nostres ilustres amichs no s'han despedit de Barcelona, tota vegada que hi tornarán pròximament després de visitar lo regne de Valencia y la isla de Mallorca. A son regrés visitarán dits senyors Tarragona y Poblet, á qual monument, joia preuada dels bons temps de Catalunya, l'acompanyarán alguns de nostres mes significats escriptors.

Lo viatge que están fent los senyors de Fastenrath es altra prova del amor que senten per nostre pays, ja que 'l fan portats per lo desitj de coneixer y admirar totas las antigüas nacionalitats del estat aragonés que encara los hi eran desconegudas.

Per delegació de la *Lliga de Catalunya* assistirán en son nom al acte de colocar una lápida en la casa de Montpeller ahont nasqué nostre gran rey don Jaume, dos de sos socios mes significats; don Joseph Cascante y don Joseph M. Valls y Vicens. La colocació d'aquella lápida es una de las festas ab que la ciutat de Montpeller celebra lo sisé centenari de la fundació de sa Universitat.

¡*Catalunya!* Ab aqueix títol s'ha publicat un quadro dramátich, en un acte y en vers, original de don J. S. Es una obreta ben recomanable, plena d'esperit patriótic de bona mena y molt á propósit per excitarlo en los cors ab lo exemple de la gent del any vuyt, de qual guerra ve á esser un episodi. Fou estrenada ab éxit brillant en lo teatre de l'Asociació Católica de obrers olotins.

Acaba de sortir á llum un *Mapa regional vinícola de la provincia de Barcelona*, dedicat per son autor, senyor Roig Armengol, á la Excm. Diputació. En aquest mapa s'indican ab diferents signos, que resultan per cert ben clars, las distintas comarcas agrícolas de nostra provincia, anant acompanyat d'uns estats comprenent los análisis expressament encarregats pera la publicació de que 'ns ocupém y fets en lo laboratori del Institut agrícola catalá de Sant Isidro. Comprén també cuadros estadístichs y comercials dividits per comarcas. Adorna lo mapa una bonica cenefa, en la que hi ha 'ls distints escuts del ajuntaments que han cooperat al millor éxit del mapa del senyor Roig Armengol.

Del mateix autor havém rebut un exemplar de la Memoria acompanyatoria del mapa regional de qui 'ns havém ocupat, reductada en catalá y ab las traduccions castellana y francesa. Aquesta Memoria, que forma un abultat tomo de 704 planas, conté la descripció general de la provincia y dels partits judiciales y comarcas naturals de la mateixa, sa importancia vinícola d'uns y altres, datos estadístichs referents á las mateixas, ceps mes resistents á las malalties, cultiu de la vinya y elaboració dels vins y procediments millors pera combatre las diferentes malalties dels ceps. També s'ocupa de la substitució dels nostres ceps per las plantas americanas en sas diferentes varietats, ja de producció directa ja com á portaempels. Al final hi ha anuncis dels principals viticultors y vinicultors de nostra provincia.

Es de celebrar que s'hagi publicat en nostre idioma un treball de la importancia del senyor Roig Armengol, al qui felicitem per sos esforços y li desitjem molt éxit en sa pu-

blicació. La administració d' aquesta obra està instal·lada en lo carrer de Montaner, número 44, pis primer.

Lo Mapa y Memoria, valen en conjunt 15 pessetas en Barcelona y 17 y 1½ en provincies.

Ab lo tema interesantíssim de *Resistencia dels generadors de vapor* doná fá alguns dias lo conegut enginyer industrial don Serafi E. Bofill una curiosa conferencia en lo local de la Associació d' Enginyers de Barcelona. L' estractaré en breus mots per l' interés industrial que revesteix.

Comensá aquest senyor exposant los perjudicis que aixís als propietaris dels generadors, com als obrers, ocasiona una explosió.

Recordá que no todas las explosions son degudas á imprudencias ó descuyts, y que bastants d' aquestos aparatos ofereixen poca seguretat.

Analísá las principals propietats del ferro y del acer, fent notar la extraordinaria pérdua de resistencia d' aquestos metalls quan la seva temperatura es un poch elevada.

Posá de manifest la discordancia entre lo que indica la teoria de la resistencia y lo que resulta de la roptura, en la major part dels generadors que han explotat.

Determiná la fórmula general de resistencia d' aquestos aparatos, combinant la tensió tangencial ab la tensió longitudinal produhida per los caps del generador. Al determinar lo coeficient de seguretat que convé adoptar pera 'ls generadors posá de manifest *que la generalitat de las válvulas de seguretat no ofreixen cap garantia, puig permeten en alguns cassos que la pressió interior augmenti d' un modo considerable*, com se ha probat moltes vegadas.

Indicá que felisment alguns constructors de válvulas, han conseguit véncer aquest grave inconvenient y regoneixen avuy dia algunas que ofereixen verdadera seguretat, per lo qual aconsella als propietaris dels generadors, lo cambi de las antigüas válvulas per aquestas perfeccionadas.

Compará las fórmulas obtingudas, ab las admesas avuy dia en varis paissos, y ab las adoptadas en lo projecte de novas Ordenansas Municipals d' aquesta ciutat, felicitantse de trobar en aquestas últimas un positiu adelanto comparadas ab las extrangeras.

Manifestá per últim, que sols los generadors multibulars ofereixen verdadera seguretat, essent notables entre ells per sas bonas condicions los de sistema "Belleville."

Al terminar l' acte lo senyor Bofill fou calurosament felicitat pels concurrents.

L' arxiver de la Diputació d' Asturias, després de haber donat á llum la monumental obra d' epigrafia de la Provincia, ha pres per son compte la publicació de l' historia del Municipi d' Oviedo, hont s' ha de véurer clarament quin valiment tenia la célebre *Junta del Principado* per poder sustituhir á la falta d' assistencia dels procuradors asturians en las Corts. Aquí es hont deuen buscar lo principi regionalista los nobles fills de Pelayo, als qui los *polítichs* y 'ls *indians*, massa ben vistos, per desgracia, en aquellas montanyas, acaban de fer olvidar lo salvador significat del primitiu crit del *Y jú-jú* y la senzillesa de costums de la solemnia y semi-religiosa *dança prima*.

Indubtablement se va desenrotllant per tot arreu l' esperit de patria.